

ช่วยกันใช้รัฐธรรมนูญแก้ปัญห โครงการก่อสร้างก๊าซและโรงงานแยกก๊าซไทย-มาเลเซีย : เส้นทางสู่การปฏิรูปการเมืองไทย

ปิยะ กิจถาวร¹

รัฐธรรมนูญใหม่ กับเส้นทางสู่การปฏิรูปการเมืองไทย

บรรยากาศแห่งความอึดเอมใจของประชาชนชาวไทยที่มีต่อรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ยังไม่ทันจางหายไป ปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับประชาชนกลุ่มต่างๆ ก็ทยอยติดตามกันมาอย่างไม่ขาดสาย ลึกลงไปยิ่งเบื้องหลังของการชุมนุมประท้วงอย่างเอาจริงเอาจังจากฝ่ายประชาชน หากรัฐบาลเปิดใจให้กว้างก็คงต้องกล้ายอมรับถึงความบกพร่องในการบริหารงานบ้านเมืองของฝ่ายตน และควรเร่งคิดหาแนวทางในการแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งเหล่านั้นให้ถูกวิธี โดยเฉพาะในยามที่บ้านเมืองต้องการความชัดเจนและความโปร่งใส

แนวทางการแก้ปัญหาจึงควรยึดถือตามกฎระเบียบที่คนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับ

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 นับเป็นกลไกสำคัญของสังคมไทย ที่คนทั้งประเทศต่างคาดหวังว่าการปฏิรูปทางการเมืองจะก่อเกิดขึ้นอย่างแท้จริง อำนาจอันเคยตกอยู่กับฝ่ายรัฐกำลังจะได้รับการถ่ายคืนมาสู่ประชาชนมากขึ้น ดังที่นายอานันท์ ปันยารชุน (2540 : 95) ได้อธิบายไว้ว่า “การปฏิรูปการเมือง หมายถึง การกำหนดโครงสร้างและระบบการใช้อำนาจรัฐเสียใหม่...การทำให้



¹ อาจารย์ประจำหมบทวติวารรัฐศาสตร์ ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

สิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานของพลเมืองตามรัฐธรรมนูญ มีผลบังคับใช้ได้เ็นทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จึงเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นที่จำเป็นและสำคัญที่สุดที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการเมืองของสังคม”

หากทุกฝ่ายให้การยอมรับศักดิ์และสิทธิ์ของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ การนำกฎหมายสูงสุดของประเทศมาช่วยคลี่คลายปมปัญหาความขัดแย้งในกรณีโครงการท่อส่งก๊าซและโรงงานแยกก๊าซไทย-มาเลเซีย ซึ่งกำลังส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของชุมชนในภาคใต้ น่าจะเป็นทางออกที่ดีที่สุดของสังคมไทย

สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ เพื่อประสานความขัดแย้ง

เจตนารมณ์ที่สำคัญประการหนึ่งของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน คือ ให้ความคุ้มครองสิทธิในชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาจจะได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาต่าง ๆ ซึ่งรัฐเป็นผู้อนุมัติให้ดำเนินการ โดยเฉพาะผลกระทบต่อคุณภาพของสิ่งแวดล้อม รัฐจึงควรให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบนั้นโดยผ่านองค์กรอิสระที่จะให้ความเห็นประกอบก่อน ดังมาตรา 56 ที่ได้บัญญัติไว้ว่า

“สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และการให้ความคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับการคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม

จะกระทำมิได้ เว้นแต่ได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งได้ให้องค์กรอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม และผู้แทนที่สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติไว้ในกฎหมายตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ย่อมได้รับการคุ้มครอง”

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในมาตรา 56 มุ่งลดปัญหาความขัดแย้งในเรื่องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และการจัดการสิ่งแวดล้อมของประเทศ ดังนั้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซไทย-มาเลเซีย ไม่ว่าจะเป็นการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ในนามของบริษัททรานส์ไทย-มาเลเซีย จำกัด (ทีทีเอ็ม) ชุมชนตามแนวท่อก๊าซและพื้นที่สร้างโรงแยกก๊าซ คณะกรรมการประชาพิจารณ์โครงการฯ องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงประชาชนชาวไทยทุกคนที่ร่วมกันเป็นเจ้าของทรัพยากรของประเทศนี้ จึงควรช่วยกันตรวจสอบและใช้สิทธิตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญให้เป็นจริงในทางปฏิบัติ

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการทักท้วงตามมาว่า ในปัจจุบันยังไม่มีกรออกกฎหมายฉบับใดมารองรับบทบัญญัติเพื่อแจกแจงรายละเอียดในการดำเนินการดังกล่าว สาระของบทบัญญัติในมาตรา 56 แห่งรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทสูงสุดของประเทศ ก็ย่อมชัดเจนเพียงพอที่จะทำให้ทุกฝ่ายได้นำมาปฏิบัติเพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้จริง

ความเห็นขัดแย้งเพราะการรับรู้ข้อมูลที่ ที่ไม่เท่าเทียมกัน

ประเด็นสำคัญที่เป็นสาเหตุให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกันในโครงการทอส่งก๊าซและโรงงานแยกก๊าซไทย-มาเลเซีย ก็คือ การรับรู้ข้อมูลและการชี้แจงจากฝ่ายต่างๆ ที่ยังขาดความชัดเจนอยู่มาก จึงทำให้การแสดงความคิดเห็นของประชาชนแตกต่างกันออกไปด้วยความไม่รู้ข้อเท็จจริงอย่างรอบด้านเกี่ยวกับโครงการนี้

ฝ่ายหนึ่งตีความว่าโครงการทอส่งก๊าซไทย-มาเลเซีย คือ การพัฒนา เพราะการแสวงหาพลังงานย่อมเป็นทางเลือกที่ดี ที่จะช่วยพยุงฐานะของประเทศได้ โดยเฉพาะในยามที่ประเทศกำลังประสบกับปัญหาราคาน้ำมันแพงและปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ผลดีที่จะติดตามมาในบริเวณพื้นที่จังหวัดชายแดนและจังหวัดอื่นๆ ของภาคใต้ก็คือการขยายตัวทางอุตสาหกรรมกันอย่างกว้างขวาง แต่กระแสดักค้ำจุนจากอีกฝ่ายหนึ่งก็ตีความว่าโครงการนี้มีจุดเริ่มต้นมาจากการขายอธิปไตยเหนืออานน้ำของไทย รวมทั้งการขายทรัพยากรอันมีค่าของประเทศให้แก่ต่างชาติด้วยวิธีการอันไม่โปร่งใส รัฐและคนของรัฐต่างคิดหวังกอบโกยทรัพยากรไปจากท้องถิ่น และทิ้งปัญหาหมอกควันในทะเลรวมทั้งปัญหาความไม่ปลอดภัยที่อาจจะเกิดขึ้นจากท่อก๊าซไว้ให้ชุมชนที่อาศัยอยู่ตามแนวท่อก๊าซเป็นผู้แบกรับภาระความเสี่ยงนี้ไปจนชั่วลูกชั่วหลาน ฝ่ายคัดค้านจึงเห็นว่าโครงการดังกล่าวขาดความชอบธรรมโดยสิ้นเชิง นับตั้งแต่การเริ่มต้นโครงการนี้รัฐบาลก็ได้ตัดสินใจให้ดำเนินการไปก่อนล่วงหน้าโดยไม่มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารข้อเท็จจริงให้ประชาชนได้รับรู้ แต่ภายหลังเมื่อได้มีการเซ็นสัญญาโครงการไปเรียบร้อยแล้วรัฐบาลกลับคิดเร่งรัดให้มีการทำประชาพิจารณ์ขึ้น

หลักคิดบนพื้นฐานแบบเก่าที่รัฐมักจะพยายามปิดกั้นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน นอกจากจะไม่สอดคล้องตามแนวทางประชาธิปไตยในยุคปฏิรูปการเมืองแล้วยังสร้างความเคลือบแคลงใจให้แก่ประชาชนเป็นอย่างยิ่ง รวมไปถึงการเกิดข้อกังขาเกี่ยวกับความไม่ซื่อตรงของฝ่ายรัฐบาลซึ่งสื่อเจตนาว่ากำลังเพิกเฉยต่อการปฏิบัติตามบทบัญญัติที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ที่ระบุไว้ว่า

**“มาตรา 59 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล
คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานราชการ
หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือส่วนราชการท้องถิ่น
ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินการโครงการ
หรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม
สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญ
อื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิ
แสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้
ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน
ตามที่กฎหมายบัญญัติ”**

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนี้ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนถึงแนวทางที่รัฐบาลควรปฏิบัติตาม เพื่อให้ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง และเข้าใจแนวทางการดำเนินงานของรัฐบาลได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นรัฐบาลจึงควรมอบหมายให้องค์กรอิสระที่เป็นกลาง เช่น คณะกรรมการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา หรือสถาบันการศึกษาซึ่งเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการเพื่อให้ประชาชนได้ร่วมรับรู้และรับฟังความคิดเห็นจากฝ่ายต่างๆ ได้โดยเสรี

สรุป

แม้ว่าแต่ละฝ่ายจะมีความคิดเห็นที่สวนทางกันด้วยเหตุผลใดก็ตาม แต่ทุกฝ่ายต่างก็เป็นคนไทย และมีเจตนาบริสุทธิ์ในอันที่ปกป้องรักษาและมีความหวัง

ทรัพยากรส่วนรวมของประเทศ การร่วมแรงร่วมใจ และร่วมกันใช้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา 56 และ 59 เพื่อหาทางออกในประเด็นความขัดแย้งกรณี โครงการก่อสร้างท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซไทย-มาเลเซีย จึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนประการหนึ่งที่ต้องรีบดำเนินการ เพราะการกระทำเช่นนี้ไม่เพียง

แต่จะเป็นการหาทางออกที่ถูกต้องและเหมาะสม ให้แก่ทุกฝ่ายเท่านั้นหากการปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศยังเป็นบทพิสูจน์ที่สำคัญของสังคมไทยในอนาคตซึ่งกำลังก้าวไปสู่เส้นทางของการปฏิรูปทางการเมืองไทย

□ □ □ □ □ □ □ □

เอกสารอ้างอิง

อานันท์ ปันยารชุน. (2540). (ร่าง) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับประชาชน.

กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. (2540). กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

□ □ □ □ □ □ □ □